

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Запорізька політехніка»

(повне найменування закладу вищої освіти)

Кафедра «Політологія та право»

(найменування кафедри, яка відповідає за дисципліну)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 19 Соціологія

(код і назва навчальної дисципліни)

спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»
(код і найменування спеціальності)

освітня програма (спеціалізація) «Регіональне управління»
(назва освітньої програми (спеціалізації))

факультет економіки та управління
(найменування факультету)

мова навчання державна

2023 рік

Робоча програма з навчальної дисципліни «Соціологія» для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування», освітньої програми «Регіональне управління»

30.08.2023 року - 19 с.

Розробник: Резанова Наталія Олександрівна, доцент кафедри «Політологія та право», кандидат філософських наук, доцент.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри «Політологія та право»

Протокол від 21.08. 2023 № 1

Завідувач кафедри «Політологія та право» (Віктор Кириченко)
(підпис) (прізвище та ініціали)

21.08.2023

Схвалено Науково-методичною комісією факультету економіки та управління

Протокол від 30.08. 2023 р. № 43

30.08. 2023 року

Голова (Владислав Корольков)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Узгоджено групою забезпечення освітньої програми*
«Регіональне управління»

29.08. 2023 року

Керівник групи (Петро Гудзь)
(підпис) (прізвище та ініціали)

*Якщо дисципліна викладається невивипусковою кафедрою

© Резанова Н.О., 2023

© НУ «Запорізька
політехніка» 2023

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 28 “Публічне управління та адміністрування” (шифр і назва)	обов’язкова	
Модулів – 1	Спеціальність 281 “Публічне управління та адміністрування”, Освітня програма (спеціалізація) “Регіональне управління”	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2	2
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____		Семестр	
(назва)		3	3
Загальна кількість годин - 90		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 3	Освітній ступень: бакалавр	30 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	2 год.
		Лабораторні	
		- год.	- год.
		Самостійна робота	
		46 год.	82 год.
		Індивідуальні завдання:	
-	- ГОД. (Контрольна робота)		
		Вид контролю: залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання - 33,3% до 66,7%

для заочної форми навчання – 5,6% до 94,4%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни

Надання здобувачам вищої освіти цілісної та логічно-послідовної системи теоретичних знань з соціології, закономірностей та особливостей існування та розвитку суспільства та його інститутів, а також розширенню їх світоглядних уявлень про соціальну систему та проблеми суспільного розвитку.

Завдання навчальної дисципліни

- розвинення соціологічного мислення здобувачів вищої освіти, оволодіння ними систематизованими теоретичними знаннями з соціології .
- надати студентам цілісне уявлення про суспільство;
- сформуувати навички оперування теоретичним і фактичним матеріалом;
- допомогти в розумінні процесів, що відбуваються в сучасному суспільстві в різних його проявах;
- навчити інтерпретувати і використовувати у професійній діяльності та в повсякденному житті знання з емпіричної соціології.

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері публічного управління та адміністрування або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та наукових методів відповідної галузі і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності

ЗК1. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

ЗК2 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні

ЗК3. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК6 Здатність працювати в команді

ЗК7 Здатність планувати та управляти часом.

ЗК8. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК9 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

ЗК12 Навички міжособистісної взаємодії

ЗК13.Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів діяльності).

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК1 Здатність до соціальної взаємодії, до співробітництва й розв'язання конфліктів.

СК2 Здатність забезпечувати належний рівень вироблення та використання управлінських продуктів, послуг чи процесів.

СК3 Здатність забезпечувати дотримання нормативно-правових та морально-етичних норм поведінки.

СК5. Здатність використовувати систему електронного документообігу

СК7 Здатність готувати проекти управлінських рішень та їх впроваджувати.

СК9 Здатність впроваджувати інноваційні технології

СК10 Здатність до дослідницької та пошукової діяльності в сфері публічного управління та адміністрування

СК11 Здатність у складі робочої групи проводити прикладні дослідження в сфері публічного управління та адміністрування

Очікувані програмні результати навчання:

ПРН1. Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства.

ПРН7. Вміти організовувати та брати участь у волонтерських/культурно-освітніх/спортивних проектах, спрямованих на формування здорового способу життя / активної громадянської позиції.

ПРН11. Уміти відшукувати та узагальнювати інформацію, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції.

ПРН12. Уміти налагодити комунікацію між громадянами та органами державної влади і місцевого самоврядування.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1 Загальна теорія соціології

Тема 1. Соціологія як наука про суспільство.

Соціологія як наука. Об'єкт і предмет соціології. Особливості та відмінні риси соціологічного підходу до розуміння суспільства.

Структура соціологічної системи знання. Органічний зв'язок конкретно-соціологічних досліджень з загальною та спеціальними соціологічними теоріями. Мікро- та мікросоціологія.

Основні пізнавальні задачі та функції соціології. Пізнавальна, прикладна, критична та ідеологічна функції соціології. Роль соціології у житті суспільства. Місце соціології в системі наук. Зв'язок з іншими гуманітарними та природничими науками. Соціологія як генералізуюча наука. Зростання ролі соціології у сучасних умовах України.

Наукова дискусія навколо визначення предмета соціології. Мультипарадигмальність соціології.

Закони, категорії та методи соціології. Структура та рівні соціологічного знання. Зв'язок соціології з іншими соціальними науками. Основні соціальні функції соціології

Тема 2. Історичні етапи становлення соціології

Логіка виникнення соціології. Протосоціологія. Об'єктивні передумови становлення соціології як науки. О.Конт – “батько” соціології. Обґрунтування О. Контом необхідності нової науки про суспільство. Класифікація наук та місце в ній соціології.

Соціальна статика та соціальна динаміка у вченні О. Конта. Визначення моделі нової науки, її предмету та методів. Вчення про соціальну статистику та соціальну динаміку. “Закон трьох стадій” Конта. Передумови виникнення та інституціоналізації соціології.

Соціологічні погляди Герберта Спенсера. Еволюціонізм Спенсера. Системні принципи соціальної еволюції. Органіцизм та функціоналізм. Розуміння суспільства як організму, подібного до біологічних, який керується тими ж законами організації, функціонування та розвитку. Вчення про всезагальну еволюцію, що розповсюджується на неорганічний, органічний та надорганічний (соціальний) світ.

Загальні принципи позитивізму. Соціологізм Еміля Дюркгейма. Вчення про соціальний факт. Види соціальної солідарності та права за Дюркгеймом. Аномія суспільства. Соціологічна система К.Маркса. Матеріалістичне розуміння історії суспільства. Формаційний підхід. Класовий аналіз структури суспільства.

Тема 3. Соціологічна теорія суспільства

Поняття суспільства. Соціальна структура. Соціально-класова структура суспільства, стратифікаційна теорія суспільства. Історичні типи соціальної

стратифікації. Соціальні групи та їх види. Соціальна мобільність: значення поняття, умови, причини. Соціальна мобільність в Україні. Загальносоціологічні концепції соціального розвитку.

Рівні соціальної реальності. Наукові трактовки суспільства. Типи соціальних систем. Соціальна взаємодія і соціальні відносини.

Соціальне життя та соціальна сфера. Соціальний зв'язок та його основні елементи. Соціальна дія та взаємодія. Класифікація соціальних дій за М.Вебером. Компоненти соціальної дії за Т.Парсонсом. Джерела суспільного розвитку. Поняття соціальних змін та їх рушії. Соціальні процеси та їх класифікація. Соціальний конфлікт. Соціальні рухи та їх види.

Функціоналістський та конфліктологічний підходи до суспільного розвитку. Циклічна теорія розвитку суспільства. Глобалізація в сучасному світі.

Тема 4. Типи суспільств

Типологізація суспільств як класифікація суспільств на основі визначення найважливіших і найсуттєвіших ознак, типових рис, які відрізняють одні суспільства від інших.

Типи суспільств за писемністю. Типологія суспільств за німецьким соціологом Фердинандом Тьоннісом (1855–1936). Типологізація за американськими соціологами Г. Ленскі та Дж. Ленскі (за головним способом здобуття засобів до існування). Ціннісні критерії типологізації та типи суспільств за Д.Рісманом. Характеристика традиційного суспільства. Характеристика суспільства, керованого з середини. Характеристика суспільства, керованого з зовні.

Розвиненість управління та ступінь соціального розшарування розмежовують суспільства на просте і складне. Просте суспільство. Складне суспільство. Типи суспільств за політичними режимами. Демократичне, авторитарне, тоталітарне суспільства. Християнські та мусульманські суспільства. Марксизм та типи суспільств.

Типологія суспільств американського соціолога Деніела Белла (нар. у 1919р.). Характеристика сучасного суспільства - "постіндустріальне суспільство". Постіндустріальне суспільство – стадія суспільного розвитку, що приходить на зміну державно-монополістичному капіталізму, індустріальному суспільству. Характеристика сучасного суспільства.

Тема 5. Соціальна структура суспільства

Соціальна структура суспільства та її основні елементи. Принципи та критерії типології соціальної структури. Соціальна спільнота, соціальна група, соціальний клас, верства, прошарок. Індекс соціальної позиції. Проблема "середнього класу" в сучасному суспільстві. Явище маргінальності.

Основні тенденції в соціально-класовій структурі сучасної України. Поняття соціальної стратифікації. Джерела і фактори соціальної стратифікації. Стратифікаційні моделі соціальної нерівності. Соціологічні теорії стратифікації (функціоналістська, марксистська, еволюціоністська).

Основні виміри та форми соціальної стратифікації. Соціальний статус, його види, соціальна роль, рольовий набір, соціальний престиж. Явище

статусної інкосистенції. Історичні системи соціальної стратифікації: рабство, касти, стани, класи. Багатоманітність моделей стратифікації.

Поняття соціальної мобільності. Горизонтальна та вертикальна мобільність, індивідуальна та групова, інтергенераційна та інтрагенераційна. Соціальна мобільність як характеристика “відкритості” суспільства. Швидкість та інтенсивність вертикальної мобільності. Основні канали соціальної мобільності.

Тема 6. Соціологія управління

Передумови виникнення соціології управління. Періодизація основних етапів розвитку управління як науки. Особливості донаукового етапу розвитку соціології управління. Класичний етап розвитку соціології управління. Вплив наукових здобутків О. Конта, Е. Дюркгейма, М. Вебера, К. Маркса на становлення і розвиток соціології управління. Основні характеристики сучасного етапу розвитку соціології управління: концепції, представники. Класична школа управління: Ф. Тейлор, А. Файоль. Концепція людських відносин: Е. Мейо, А. Маслоу, Ф. Герцберг, Д. Макгрегор. Сутність емпіричної школи управління, її представники: Л. Ньюмен, Е. Дейл, С. Девіс, П. Друкер, Г. Кунц, Р. Фелк, Г. Лівітт та ін. Системний та ситуативний підходи до управління. Внесок у розвиток управлінської думки представників структурно-функціонального аналізу Т. Парсонса і Р. Мертонна. Розвиток вітчизняної соціології управління: персоналії, основні ідеї. Радянський етап розвитку соціології управління. Проблематика досліджень соціології управління в сучасному українському суспільстві

Змістовий модуль 2. Галузева та прикладна соціологія

Тема 7. Соціальна організація. Управління в соціальній організації

Теорія соціальної організації. Сутність соціальної організації. Соціальна організація, як соціальна система. Колективна тотожність (ідентичність). Процедура переміщення (чи заміщення) членів організації. Ієрархія соціальної організації. Формальні та неформальні соціальні організації.

Структура соціальної організації. Основні елементи структури соціальної організації. Виробничі відносини. Соціальні зв'язки у створенні. Структура соціальної організації як складний вид, що включає кілька підсистем.

Концепція, побудови конкретної типології соціальних організацій, А.І. Пригожина. Керованість організацій та методи управління в організаціях. Межі керованості. Складність керованого об'єкта. Закономірні розбіжності між формальними та неформальними структурами.

Теорія бюрократії М. Вебера. Основні риси бюрократії за М. Вебером. Ієрархія влади. Спеціалізація завдань (розподіл праці). Права та обов'язки в соціальній організації.

Соціальна самоорганізація та самоорганізаційні процеси. Сутність соціальної самоорганізації. Соціальна самоорганізація як одна із складових соціального управління, прояв спонтанного у суспільстві. Чинники соціальної самоорганізації. Досвід робітничого самоврядування.

Тема 8. Соціальні інститути

Поняття “соціальний інститут”. Різні підходи до його визначення. Ознаки соціального інституту. Типологізація соціальних інститутів. Формальні та символічні ознаки соціальних інститутів. Етапи виникнення потреби в соціальному інституті, запит на соціальні інститути.

Теорії соціальних інститутів Е. Дюркгейма. Теорія соціальних інститутів М.Вебера та Т. Парсонса. Теорія П.Бергмана та Л.Шумпеттера про виникнення та функціонування соціальних інститутів та їх соціальні функції.

Головні групи соціальних інститутів: реляційні, які визначають ролеву структуру суспільства за найрізноманітнішими категоріями; релятивні, які визначають можливість індивідуальної поведінки стосовно існуючих в суспільстві норм дій; інтегративні інститути, пов'язані з соціальними ролями, відповідальними за забезпечення інтересів соціальної спільноти як цілого.

Структурні елементи головних соціальних інститутів. Інституціоналізація та її етапи. Теорії інституціоналізації. Умови успішної інституціоналізації. Реальні та латентні функції соціальних інститутів.

Особливості формування соціальних інститутів. Формування державних політичних інститутів в Україні.

Тема 9. Управління як соціальний інститут

Визначення соціального інституту як соціального феномену. Універсальні та специфічні функції соціальних інститутів. Критерії класифікації та різновиди соціальних інститутів. Держава як головний інститут управління. Основні функції сучасної держави. Специфіка діяльності інститутів державного та муніципального управління. Сфера діяльності інститутів менеджменту. Інститути управління соціальним захистом населення як специфічні інститути соціального управління.

Основні соціальні інститути управління. Держава та політику як основні соціальні інститути управління. Політика як сукупність певних організацій, що регулюють політичну поведінку людей відповідно до ухвалених норм, законів, правил.

Управління у ієрархії всіх соціальних інститутів. Позиція метайнституту. Ієрархічна структура метайнституту "управління". Рівні інституту управління. Субінститути управління. Інституції. Управлінські практики та інновації. Інституційні елементи.

Субінститути у системі управління. Адміністративне управління. Забезпечення в інституційно закріплених формах стабільного відтворення та розвитку суспільства у його життєво важливих сферах. Менеджмент. Здійснення максимально ефективного способу досягнення поставленої мети в діловій сфері, виходячи з інтересів насамперед власників бізнесу. Приватне керування. Управління, що здійснюється у сфері особистого, приватного життя людини. Ноосферне керування. Забезпечення оптимальної взаємодії людей між собою як членів світової спільноти та навколишнього середовища планети. Нелегітимне (тіньове) управління. Забезпечення взаємодій у соціумі задля досягнення окремими персоніфікованими чи колективними діями несанкціонованих суспільством цілей

Тема 10. Соціалізація особистості

Поняття особистості. Вихідні принципи розгляду категорій соціології особистості. Співвідношення понять: «людини», «індивід», «особистість», «індивідуальність».

Комплексний процес та результат засвоєння й активного відтворення людиною соціально-культурного досвіду (знань, цінностей, норм, моралі, традицій тощо) на основі її діяльності, спілкування і відносин, обов'язковий фактор розвитку особистості. Один з основоположних соціальних процесів, що забезпечує повноправне існування людини в середині суспільства. Соціалізація як двосторонній процес. Збагачення соціальним досвідом. Реалізація людиною соціальних зв'язків.

Соціалізація. Її сутність. Етапи. Інтеріорізація та адаптація. Умови соціалізації. Феральні люди Специфіка соціалізації дітей та дорослих. Ресоціалізація. Агенти соціалізації.

Теорії розвитку людини: за З.Фрейдом, за Ж.Піаже, за Л.Кольбергом, за Є.Еріксоном, за Дж.Мідом. Соціальні типи особистості. Базові типи особистості. Співвідношення ідеального, нормативного та реального типа особистості. Типи особистості за Є.Шпрангером, за Є.Фроммом, за А.Адлером, за Р.Мертоном, за Д.Рісменом, за У.Томасом та Ф.Знавецьким. Типи особистості суспільства, що трансформується.

Тема 11. Девіантна поведінка та соціальний контроль

Поняття соціальної норми. Зміст соціальної норми. Умови та ефективність дії соціальних норм.

Відхилення від соціальних норм. Види девіації. Первинна та вторинна девіація. Індивідуальна та групова. Культурносхвалювана та культурноне схвалювана девіантна поведінка. Причини та механізм девіації. Аномія суспільства. Соціальний контроль, його сутність та види. Історичні форми регулювання соціальної поведінки. Контроль через соціалізацію, через груповий тиск та примус.

Поняття конформізму і девіантної поведінки. Виникнення та розвиток концепції девіантної поведінки (Е.Дюргейм, Г.Зіммель, П.Сорокін, Р.Мертон та ін.). Соціальна норма і відхилення від неї. Норми-правила та норми-очікування. Основні види соціальних відхилень. Основні компоненти девіації.

Теорії, котрі пояснюють причини відхилень: теорії фізичних типів (У. Шелдон, Ч. Ломброзо), психоаналітичні теорії, соціологічні, культурологічні теорії, теорія навішування ярликів, теорія конфлікту та ін. Поняття аномії в працях Е. Дюркгейма, Т. Парсонса, Р. Мертона. Теорія самогубства Е. Дюркгейма. Класифікація типів девіантної поведінки за Р. Мертоном.

Тема 12. Соціальні конфлікти

Сутність та класифікація соціальних конфліктів. Сутність соціального конфлікту. Два основні підходи у соціології: функціоналістський та конфліктологічний.

"Ірраціональні конфлікти". Наявність суперечливих орієнтацій. Ідеологічні чинники конфлікту. Причини конфлікту, що полягають у різних формах економічної та соціальної нерівності. "Раціональний конфлікт". Конфлікти між непрямо конкуруючими підгрупами. Конфлікти між безпосередньо конкуруючими підгрупами. Конфлікти всередині ієрархії щодо винагород. Структура соціального конфлікту Три основні стадії конфлікту. Передконфліктна стадія. Стадія безпосереднього конфлікту. Стадія вирішення конфлікту.

Аналіз конфліктної ситуації, профілактика та вирішення конфліктів. Конфліктна ситуація та конфліктна поведінка. Адекватно зрозумілий конфлікт. Неадекватно зрозумілий конфлікт. Незрозумілий конфлікт. Хибний конфлікт.

Аналіз причин конфліктів. Статусно-рольові протиріччя соціальної групи. Різне розуміння групових норм поведінки. Норми "належної", "рекомендованої" та "забороненої" поведінки у групі. П.А. Сорокін про соціальний конфлікт. Боротьба за вищий соціальний статус. Загострення протиріч у соціальній групі, коли вирівнюються статусно-рольові позиції її членів. Ослаблення соціального контролю та конфлікт. Руйнування соціальної системи і цінності та норми, що лежать в її основі. Соціальна нерівність та соціальний конфлікт. Порушення принципів соціальної справедливості та соціальний конфлікт.

Етичні системи цінностей та конфліктну поведінку. Профілактика та вирішення міжособистісних, соціальних конфліктів.

Тема 13. Соціологія комунікації

Соціологія масових комунікацій у співвідношенні з іншими напрямками дослідження медіа.

Поняття «масова комунікація» та «масова інформація». Соціальна природа та історична обумовленість масових комунікацій. Статус мас-медіа. Парадигма масової комунікації. Постмодерністські перспективи масової комунікації.

Підходи до розуміння медіа-теорії. «Медіацентричний» та «соціоцентричний» підходи до розуміння соціальної комунікації. Культуралізм та матеріалізм в комунікації. Основні теорії комунікації. Соціально-наукова (соціологічна теорія). Нормативна теорія. Операційна теорія. Повсякденна медійна теорія або теорія здорового глузду.

Макропарадигми досліджень масової комунікації: функціоналізм та конфлікціонізм. Емпіричні парадигми досліджень масової комунікації.

Парадигма «тотального» впливу. Парадигма «ефектів» мас-медіа. Соціологія масових комунікацій в Україні. Етапи дослідження СМК в Україні

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усьо го	у тому числі				
		лк	пр	лаб	інд	с.р		лк	пр	лаб	ін д	с.р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Загальна теорія соціології												
Тема 1. Соціологія як наука про суспільство	4	2		-	-	2	-	-	-	-	-	-
Тема 2. Історичні етапи становлення соціології	8	2	2	-	-	4	8	-	-	-	-	8
Тема 3. Соціологічна теорія суспільства	6	2	-	-	-	4	8	-	-	-	-	8
Тема 4. Типи суспільств	10	2	2	-	-	4	8	-	-	-	-	8
Тема 5. Соціальна структура суспільства	10	4	2	-	-	4	10	2	-	-	-	8
Тема 6. Соціологія управління	6	2	-	-	-	4	8					8
Разом за змістовим модулем 1	42	14	6	-	-	22	42	2	-	-	-	40
Змістовий модуль 2. Галузева та прикладна соціологія												
Тема 7. Соціальна організація. Управління в соціальній організації	6	2	2	-	-	2	6	-	-	-	-	6
Тема 8. Соціальні інститути	6	2	-	-	-	4	6	-	-	-	-	6
Тема 9. Управління як соціальний інститут управління	8	2	2	-	-	4	8	2	-	-	-	6
Тема 10. Соціалізація особистості	6	2		-	-	4	6	-	-	-	-	6
Тема 11. Девіантна поведінка та соціальний контроль	8	2	2	-	-	4	10	2	2			6
Тема 12. Соціальні конфлікти	5	2		-	-	4	6	-	-			6
Тема 13. Соціологія комунікації	8	4	2	-	-	2	6	-	-			6
Разом за змістовим модулем 2	48	16	8	-	-	24	48	4	2	-	-	42
Усього годин	90	30	14	-	-	46	90	6	2	-	-	82

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 2. Історичні етапи становлення соціології	2
2	Тема 4. Типи суспільств	2
3	Тема 5. Соціальна структура суспільства	2
4	Тема 7. Соціальна організація. Управління в соціальній організації	2
5	Тема 9. Управління як соціальний інститут	2
6	Тема 11. Девіантна поведінка та соціальний контроль	2
7	Тема 13. Соціологія комунікації	2
	Разом	14

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачено навчальним планом	-

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачено навчальним планом	-

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Соціологія як наука про суспільство	2
2	Тема 2. Історичні етапи становлення соціології	4
3	Тема 3. Соціологічна теорія суспільства	4
4	Тема 4. Типи суспільств	4
5	Тема 5. Соціальна структура суспільства	4
6	Тема 6. Соціологія управління	4
7	Тема 7. Соціальна організація. Управління в соціальній організації	4
8	Тема 8. Соціальні інститути	4
9	Тема 9. Управління як соціальний інститут управління	4
10	Тема 10. Соціалізація особистості	4
11	Тема 11. Девіантна поведінка та соціальний контроль	4
12	Тема 12. Соціальні конфлікти	2
13	Тема 13. Соціологія комунікації	2
	Разом	46

9. Перелік індивідуальних завдань

З метою врахування індивідуальних відмінностей здобувачів вищої освіти та розкриття їх творчих здібностей передбачені такі форми індивідуальної роботи:

1. Проведення консультацій з окремими здобувачами вищої освіти;
2. Підготовка здобувачами вищої освіти наукових робіт для участі в конкурсі, а також наукових доповідей для участі в роботі кафедральної секції «Тижня науки»;
3. Підготовка рефератів за наступною тематикою:
 1. Дискусія про предмет соціології.
 2. Європейська традиція соціології.
 3. Американська традиція соціології.
 4. Специфіка соціологічної системи знань.
 5. Тенденції розвитку сучасної соціології.
 6. Е.Гідденс про майбутнє соціології.
 7. Особливості соціальної стратифікації сучасного українського суспільства.
 8. Проблема середнього класу в суспільстві.
 9. Рольовий конфлікт української жінки (гендерний аналіз).
 10. Рівень соціальної престижності професії юрист та перспективи його зміни.
 11. Закрита та відкрита соціальні системи.
 12. Соціальний простір.
 13. Соціальні спільноти.
 14. Формування соціальних еліт.
 15. Соціальні витоки середнього класу в сучасних суспільствах.
 16. Соціальні наслідки соціальної нерівності.
 17. Концепції особистості (марксистська; інтеракціоністська (Ч.Кулі, Дж.Мід); психоаналітична (З.Фрейд, К.Юнг); поведінська (Б.Скіннер, Дж.Хоманс); рольова (Р.Мертон)).
 18. Соціальна типологія особистості (типи особистості як форми життя (Е.Шпрангер); тип суспільства та тип характеру (Е.Фромм); соціальні типи та переважаючі орієнтації (К.Хорні); соціальний характер та соціальна ситуація (У.Томас, Ф.Знанецький)).
 19. Соціальний портрет сучасного українського студента.
 20. Соціальний портрет особистості.
 21. Структура особистості.
 22. Ціннісні орієнтації особистості.
 23. Класифікація потреб А.Маслоу: соціологічний аналіз.
 24. Соціальний тип особистості.
 25. Адаптація людини до соціальних умов.
 26. Поняття соціальної аномії. Типи аномій.
 27. Соціальні причини злочинності.
 28. Характеристика основних видів девіації сучасного українського суспільства.
 29. Типологія відхиляючої поведінки.
 30. Самоконтроль.
 31. Соціальні групи. Види соціальних груп.
 32. Соціальні статуси та ролі. Рольовий конфлікт.
 33. Соціальна стратифікація.
 34. Соціальна нерівність. Бідність.
 35. Конструктивна та деструктивна девіація.
 36. Злочинність як феномен девіантної поведінки.
 37. Вивчення девіантної поведінки в українському суспільстві.
 38. Адитивні форми девіантної поведінки.

10. Методи навчання

У процесі модульного навчання для засвоєння змісту конкретної теми змістового модуля застосовуються методи (тобто система способів, прийомів, засобів, послідовних дій викладача і здобувачів вищої освіти на заняттях), які спрямовані на пізнавальну діяльність здобувачів вищої освіти із засвоєння навчального матеріалу, а саме:

1. **Інформаційний метод** навчання, який передбачає усне викладення навчального матеріалу на лекційних заняттях з метою передачі готової інформації на надання установки здобувачам вищої освіти до самостійної роботи;

2. **Репродуктивний метод** навчання, який передбачає відтворення знань здобувачів вищої освіти на семінарських заняттях (розповідь за визначеною темою, відповідь на питання, наведення прикладів тощо) з метою формування вмінь і навичок діяльності здобувачів вищої освіти у типових ситуаціях;

3. **Пошукові (евристичні, проблемні, дослідницькі) методи** навчання, які передбачають формування і розвиток умінь і навичок конкретної продуктивної діяльності здобувачів вищої освіти у нетипових, непередбачених ситуаціях;

4. **Метод самостійного навчання**, який передбачає послідовні дії здобувача вищої освіти для міцного засвоєння навчального матеріалу з курсу «Соціологія». Після ознайомлення зі структурою модуля, здобувачі вищої освіти переходять до вивчення змісту модуля та його елементів, звертаючись при цьому до методичних вказівок і рекомендацій викладача. З метою перевірки якості засвоєного кожного елементу модуля самостійне вивчення здобувачів вищої освіти закінчується усним опитуванням на семінарському занятті та захист рефератів.

Розподіл балів за видами аудиторної і самостійної роботи здобувачів вищої освіти для здійснення діагностики навчання:

Вид роботи	Кількість балів	Загальна кількість балів
Активна робота під час лекційних занять, яка підтверджує роботу здобувачів вищої освіти щодо опрацювання ним матеріалу лекцій, що були раніше та питань з тем, які не висвітлюються безпосередньо на лекціях та винесені на самостійне вивчення.	5	10
Активна робота під час семінарських занять стосовно відповідей під час опитування і розв'язання завдань.	5	10
Рішення задач, які виносяться для самостійного опрацювання матеріалу щодо проблемних питань з тем дисципліни.	5	15
Підготовка додаткового матеріалу у вигляді стислої доповіді-реферату з проблемних питань дисципліни для обговорення під час аудиторних занять.	5	5
Тестування (30 тестів)	2	60
Разом	-	100

11. Очікуванні результати навчання з дисципліни

Здобувач вищої освіти повинен знати основні поняття дисципліни «Соціологія», вміти здобувати та правильно застосовувати дані емпіричної соціології в професійній діяльності.

12. Засоби оцінювання

У процесі вивчення навчального матеріалу дисципліни «Соціологія» використовуються наступні засоби оцінювання:

1. Поточний - здійснюється під час проведення семінарських занять з метою перевірки рівня знань здобувачів вищої освіти на етапі первинного засвоєння навчального матеріалу, який охоплюється темою лекційного та семінарського занять, умінь самостійно опрацьовувати навчально-методичну літературу, здатність осмислити зміст вивчаємої теми, умінь публічно чи письмово подати певний матеріал, а також завдань самостійної роботи.

2. Рубіжний - здійснюється у формі письмової модульної контрольної роботи, яка охоплює навчальний матеріал викладених тем. Кожному здобувачу вищої освіти видається індивідуальний варіант контрольних завдань, що складається з двох частин:

- перша частина – здобувач вищої освіти має дати чітке визначення соціологічним поняттям і термінам;

- друга частина – здобувач вищої освіти має дати ґрунтовну відповідь щодо особливостей елементів соціальної системи (ознаки, функції, форми, види, структура тощо);

Під час рубіжного контролю також враховуються виступи здобувача вищої освіти на семінарських заняттях і результати його науково-дослідної та самостійної роботи.

Рубіжний контроль проводиться на останній парі змістового модуля, протягом двох академічних годин. До рубіжного контролю допускаються всі здобувачі вищої освіти. Якщо здобувач вищої освіти не з'явився для проведення рубіжного контролю або не здав модульної контрольної роботи, йому виставляється нуль балів.

3. Підсумковий – здійснюється у формі складання заліку з метою оцінювання рівня знань здобувача вищої освіти. Здобувач вищої освіти допускається до складання заліку за умов виконання всіх самостійних завдань, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни.

В основі рейтингової системи використана 100-бальна шкала оцінювання. Це максимальна сума балів за всі види робіт, що виконані здобувачем вищої освіти з навчальної дисципліни протягом семестру (виступи на семінарських заняттях; виконання індивідуальних завдань; підготовка рефератів, тез доповідей; виконання самостійної роботи тощо).

13. Критерії оцінювання результатів навчання

Згідно з Положенням про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Запорізька політехніка»*, контрольні заходи включають в себе вхідний, поточний, рубіжний (модульний, тематичний, календарний), відстрочений, підсумковий та семестровий контроль, а також комплексні контрольні роботи та ректорські контрольні роботи.

* *Положення про організацію освітнього процесу Національного університету «Запорізька політехніка» / Укладачі: В. Грешта та ін. НУ «Запорізька політехніка», 2021. 41 с.*

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти здійснюється за кожним рубіжним контролем (РК-1, РК-2) під час контрольних тижнів за підсумками основних модулів. Кожен основний модуль оцінюється за 100-бальною шкалою. Підсумкова оцінка з дисципліни складається як середня між величинами РК-1 і РК-2.

Під час контролю враховуючи наступні види робіт: аудиторна під час лекційних і семінарських занять, самостійна у вигляді опрацювання питань з тем, які не висвітлюються безпосередньо на лекціях і винесені на самостійне вивчення, результати тестування під час поточного та підсумкового контролю.

Підсумковий контроль визначається як середня двох контролів за перший та другий змістовні модулі.

Академічна доброчесність: здобувач вищої освіти повинен виконувати письмові модульні контрольні роботи самостійно, при цьому не допускається залучення при розв'язанні індивідуальних занять інших здобувачів вищої освіти. У разі виявлення ознак плагіату зазначена робота не зараховується і навчальна дисципліна не вважається зарахованою.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти при поточному оцінюванні знань (залік)

Поточне тестування та самостійна робота													Підсумковий тест (залік)	Сума
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	(100+100):2	100
15	15	15	15	20	20	14	14	14	14	14	14	16		

T1, T2 ... T7 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
60-100	60-100	зараховано
1-59	незадовільно	не зараховано

14. Методичне забезпечення

Навчально-методичне забезпечення дисципліни «Соціологія» включає: опорні конспекти лекцій викладача; підручники і навчальні посібники; термінологічні словники; навчально-методичний комплекс для здобувачів вищої освіти денної та заочної форми навчання, який складається з робочої програми навчальної дисципліни «Соціологія», методичних рекомендацій щодо підготовки здобувачів вищої освіти до семінарських занять та написання рефератів; методичних рекомендацій щодо організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти та підготовки до підсумкового контролю (заліку); переліку питань що виносяться на залік; списку рекомендованої літератури.

1. Конспект лекцій викладача.
2. Робоча програма з навчальної дисципліни «Соціологія».

15. Рекомендована література

Базова

1. Арбеніна В. Етносоціологія: навч.-метод.посіб. Вид. 2-е, доп. Харків: Вид-во ХНУ ім. В. Каразіна, 2012. 316с.
2. Дворецька Г.В. Соціологія праці: навч.посіб. Київ: Вид-во КНЕУ, 2014. 244 с.
3. Лукашевич В. М. Глобалістика: учебн. пособ. для студ вузов. Львов: Новий Світ-2000. 2012. 392с.
4. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Соціологія: загальний курс. 2-е вид. Київ. Каравела. 2016. 408с.
5. Павліченко П., Литвиненко Д. Соціологія: навч.посіб. для студентів. Київ. Лібра. 2012. 255с.
6. Піча В. Соціологія: Загальний курс: навч. посіб. для студ. вузів. Київ: Каравела, 2020. 248 с.

7. Практикум з соціології : навч. пос. для студ. вузів / За ред. В.М. Пічі. Львів: Новий світ. 2016. 368 с.
8. Примуш М.В. Загальна соціологія: навч. посіб. для студ. вузів. Київ. Професіонал, 2020. 592с.
9. Соціологія. Курс лекцій. навч. посіб.. / За ред. Щудло С.А., Романіва Т.М., Мірчук І.Л. Дрогобич: Вимір, 2019. 283 с.
10. Соціологія: навч. посіб./ Ред. Герасимчук А., Палеха Ю., Шияно. _ 3-є вид. випр. й дооп. Київ. Вид-во Європ. у-ту, 2020. 246 с.
11. Соціологія: навч.-метод. комплекс. / Ред. Щудло С.А., Мірчук І.Л. – Дніпропетровськ: Вимір, 2012. 156с.
12. Соціологія: Підручник. / За ред. Городяненка В.Г. – 3-є вид., доп. і перер. Київ: “Академія”, 2019. 544с.
13. Соціологічна думка України: навч. посіб. за ред. Захарченко М.В. та ін. Київ “Заповіт”, 2016. 424с.
14. Спеціальні та галузеві соціології: навч. посібн. для студ. вузів. за ред. В.Є.Пилипенко, О.І. Вишняк та ін. Львів: Каравела, 2018. 304с.
15. Черниш Н. Соціологія: Підручник за рейтингово-модульною системою навчання. 5-те вид. Київ: Знання 2019. 468 с.
16. Шаповал М. Загальна соціологія. 3-є вид. Київ. Укр. центр духов. культури, 2016. 367 с.
17. Якуба О.О. Соціологія: навч. посіб. для студ. Харків: Константа, 2016. 192с.

Допоміжна

1. Бевзенко, Л. Агенти соціальних змін у кризовому соціумі: варіанти проблематизації та контури концептуальної рамки дослідження. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг.* 2020. № 4. С. 111-132.
2. Злобіна О.Г., Тихонович В.О. Суспільна криза і життєві стратегії особистості. Київ. Стілос, 2020. 238 с.
3. Молодь України у дзеркалі соціології. Київ: Український інститут соціальних досліджень, 2014. 210 с.
4. Смилова морфологія соціуму / за ред Н.Костенка. Київ. ІС НАН України. 2020. 286 с.
5. Шлях до результатів: планування та проведення ефективних соціальних оцінювань розвитку / Морра Імас Л.Дж., Ріст Р.К. К.: МБФ «Міжнародний альянс з ВІЛ/СНІД в Україні», 2015. 580 с.
6. Пилипенко В.Є. Українська соціологія сьогодні: дослідження основних сфер життєдіяльності суспільства. Львів: ЗУКЦ, 2015. 326 с.
7. Петрушина, Т. Соціологічний вимір економічної глобалізації: світові тренди та українські реалії (Друга частина. Соціальні зміни в українському суспільстві за умов економічної глобалізації) / *Соціологія: теорія, методи, маркетинг.* 2020. № 4. С. 68-110.
8. Тарасенко В.І., Іваненко О.О. Проблема соціальної ідентифікації українського суспільства: Соціотехнологічна парадигма. Київ. ІС НАН України, 2014. 570 с.

16. Інформаційний ресурси

Сайт кафедри “Політологія та право” Національного університету “Запорізька політехніка” <http://zntu.edu.ua/kafedra-politologiyi-ta-prava>

1. www.sau.kiev.ua – офіційний сайт соціологічної асоціації України (устав САУ, кодекс професійної етики соціолога, указ президента про розвиток соціологічної науки).
2. www.useps.org– офіційний сайт українського центру економічних та політичних досліджень ім. Разумкова (представлені результати досліджень, діаграми, кількісні показники, наводяться дані порівняльних досліджень).
3. www.sociology.kharkov.ua– Sociology Hall, сайт соціологічного факультету ХНУ ім. В. Н. Каразіна.
4. ukrstat.gov.ua (Статистичні матеріали Держкомстату України)
5. http://i-soc.com.ua/institute/el_library.php (Електронна бібліотека Інституту соціології НАН України)